

Parlament České republiky

Senát

8. funkční období

2011

N á v r h

senátního návrhu zákona

**senátora Zdeňka Škromacha, senátorky Dagmar Terelmešové
a dalších,**

**kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách,
ve znění pozdějších předpisů**

ZÁKON

ze dne2011

kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Změna zákona o sociálních službách

V § 101 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění zákona č. 29/2007 Sb., zákona č. 213/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 124/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 108/2009 Sb., zákona č. 206/2009 Sb., zákona č. 223/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., a zákona č. 427/2010 Sb., se v odstavci 8 číslo „2011“ nahrazuje číslem „2013“.

Čl. II

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obecná část

Zhodnocení platného právního stavu

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, upravuje v § 101 dosud platná základní pravidla pro financování sociálních služeb. Podle této úpravy se poskytovatelům sociálních služeb, kteří jsou zapsáni v registru, poskytuje dotace ze státního rozpočtu na zajištění poskytování sociálních služeb. Dotace se poskytuje k financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním sociálních služeb v souladu se zpracovaným střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb. Dotace ze státního rozpočtu je poskytována prostřednictvím rozpočtu kraje, přičemž tato činnost krajů je činností vykonávanou v přenesené působnosti.

Žádost o poskytnutí dotace na příslušné následující rozpočtové období předkládá krajský úřad Ministerstvu práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“). Žádost obsahuje zejména

- a) název kraje, jeho sídlo, identifikační číslo a číslo účtu,
- b) zpracovaný střednědobý plán rozvoje sociálních služeb, který obsahuje ekonomickou analýzu v plánu identifikovaných potřeb a způsob jejich finančního zajištění,
- c) výši požadavku na dotaci.

Výše dotace v úhrnu za jednotlivé kraje se stanoví na základě celkového ročního objemu finančních prostředků rozpočtovaných v závazném ukazateli pro příslušný rozpočtový rok, dále zpracovaného střednědobého plánu rozvoje služeb kraje, počtu vyplácených příspěvků a jejich finančního objemu, počtu poskytovatelů sociálních služeb, kteří jsou zapsáni v registru, a jejich kapacit, jakož i kapacit sociálních služeb poskytovaných ve zdravotnických zařízeních ústavní péče. Krajské úřady se podílejí na finanční kontrole využití dotací, která je vykonávána podle zákona 320/2001 Sb., o finanční kontrole.

Prováděcí právní předpis (nařízení vlády) stanoví bližší podmínky pro stanovení výše dotace, účelu dotace, členění dotace a způsobu poskytování dotace.

Ustanovení § 101 odst. 8 zákona o sociálních službách stanoví, že podle výše popsáných ustanovení se má postupovat do 31. prosince 2011. Po tomto datu se budou uplatňovat pravidla obsažená v § 101a tohoto zákona, podle nichž v zásadě přejdou kompetence v oblasti financování sociálních služeb z MPSV plně do samostatné působnosti jednotlivých krajů.

Úprava, která by se měla takto začít uplatňovat od 1. ledna 2012, je následující: K plnění povinnosti kraje zajišťovat dostupnost poskytování sociálních služeb na svém území v souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb bude krajům poskytnuta ze státního rozpočtu účelově určená dotace na financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním základních druhů a forem sociálních služeb v rozsahu stanoveném základními činnostmi u jednotlivých druhů sociálních služeb. Dotaci bude poskytovat MPSV podle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla). Kraj pak bude rozhodovat podle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, o poskytnutí finančních prostředků z dotace

poskytovatelům sociálních služeb, kteří jsou zapsáni v registru poskytovatelů sociálních služeb vedeném krajským úřadem.

Kraj bude předkládat MPSV žádost o poskytnutí dotace na příslušný rozpočtový rok. Žádost bude obsahovat

- a) název kraje, identifikační číslo a číslo účtu, na který bude dotace vyplacena,
- b) popis způsobu rozdělení a čerpání dotace,
- c) seznam poskytovatelů sociálních služeb s uvedením sociálních služeb, na které je dotace požadována v souladu s povinností kraje zajišťovat dostupnost poskytování sociálních služeb na svém území v souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb, a
- d) požadovanou výši dotace na příslušný rozpočtový rok a předpokládaný požadavek na výši dotace na následující 2 rozpočtové roky, který vyplývá ze střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje.

Součástí žádosti bude střednědobý plán rozvoje sociálních služeb kraje, který obsahuje ekonomickou analýzu v plánu identifikovaných potřeb a způsob jejich finančního zajištění.

Výši dotace kraji stanoví MPSV na základě procentního podílu kraje na celkovém ročním objemu finančních prostředků vyčleněných ve státním rozpočtu na podporu poskytování sociálních služeb pro příslušný rozpočtový rok. Dotace bude účelově členěna na dotaci na služby sociální péče a na dotaci na služby sociální prevence a poradenství. Procentní podíl kraje na celkovém ročním objemu finančních prostředků vyčleněných ve státním rozpočtu na podporu poskytování sociálních služeb stanoví MPSV na základě podílu kraje na celkovém ročním objemu vyplácených příspěvků v případě dotace na poskytování služeb sociální péče, nebo na celkovém počtu obyvatel v případě dotace na poskytování služeb sociální prevence a sociálního poradenství. Kraj pak předloží MPSV do 30. dubna příslušného rozpočtového roku a do 15. února následujícího rozpočtového roku přehled o čerpání dotace za příslušný rozpočtový rok.

Prováděcí právní předpis (nařízení vlády) stanoví bližší podmínky pro čerpání dotace, lhůty pro výplatu dotace, formu žádosti a lhůtu pro její podání a formu a obsah přehledu o čerpání dotace.

Hlavní důvody a principy navrhované právní úpravy

Popsaná úprava, která bude uplatňována od 1. ledna 2012, vykazuje zásadní nedostatky z hlediska řádného zajištění financování sociálních služeb od příštího kalendářního roku. Proto se navrhuje časové odložení uplatňování nového systému financování sociálních služeb o 2 roky, tj. k 1. lednu 2014.

Zákon o sociálních službách předně přesně nestanoví způsob převodu finančních prostředků, které jsou dosud alokovány ve státním rozpočtu v kapitole MPSV na dotační řízení pro poskytovatele sociálních služeb, do rozpočtu jednotlivých krajů.

Podle zákona č. 433/2010 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2011, je ve státním rozpočtu pro letošní rok rozpočtována částka na dotace pro poskytovatele sociálních služeb v kapitole MPSV ve výši 6,1 mld. Kč. Tato částka je pro poskytovatele sociálních služeb rozdělována z úrovně MPSV poskytovatelům sociálních služeb. U projektů regionálního charakteru je rozdělována na základě doporučení jednotlivých krajů, u projektů celostátního charakteru jsou finanční částky distribuovány poskytovatelům sociálních služeb

přímo. Ministerstvo financí nepředpokládá, že by částka určená na dotace pro poskytovatele sociálních služeb byla převedena do rozpočtového určení daní pro jednotlivé kraje.

V současné době připravuje MPSV v rámci reformy systému sociálního zabezpečení rozsáhlou novelu zákona o sociálních službách. Podle dosud známých informací je pravděpodobné, že část finančních prostředků, dosud využívaných v dotačním řízení pro poskytovatele sociálních služeb, bude „rozpuštěna“ do příspěvku na péči, takže příspěvek na péči se stane hlavním nositelem platby za sociální služby. Zbylá část, odhadem 2 mld. Kč, má být poskytnuta krajům na dofinancování krajské sítě sociálních služeb. Současně má být provedena reforma, která zavede elektronické platby za sociální služby. Ze všech těchto skutečností je zřejmé, že není ujasněn způsob alokace finančních zdrojů na financování sociálních služeb. Přechod kompetencí ve financování sociálních služeb do výlučné působnosti krajů tudíž s sebou nese výrazná rizika, a to jak pro poskytovatele a uživatele sociálních služeb, tak v neposlední řadě také pro jednotlivé kraje. Kraje se touto změnou mohou dostat do velmi nepříjemné situace, kdy nebudou mít dostatek finančních prostředků a budou muset přistoupit k redukci sítě poskytovatelů sociálních služeb. To může samozřejmě vyvolat mnoho negativních reakcí ze strany jak poskytovatelů, tak uživatelů sociálních služeb.

Je třeba také zmínit skutečnost, že dosud není vyjasněna otázka tzv. Altmarkských kritérií, která se týkají veřejné podpory, veřejných a hospodářských služeb. Sociální služby jsou v právu EU považovány za veřejné služby hospodářského charakteru, a tudíž se na ně pravděpodobně vztahují omezení veřejné podpory. Dotace poskytovatelům může být považována za nepřípustnou veřejnou podporu. Kraje nejsou připraveny na vyřešení této otázky a mohou se v rámci dotačního systému dostat do rozporu s evropskou legislativou.

Dalším důvodem pro odložení převodu financování sociálních služeb z úrovně MPSV do samostatné působnosti krajů je jistá obava, především u uživatelů sociálních služeb, z nerovnoměrného rozvoje sítě sociálních služeb v jednotlivých krajích. MPSV dosud nezpracovalo standardy úrovně sociálních služeb na celostátní ani regionální úrovni. ČR se tak může dostat do obdobné situace, která je v oblasti sociálních služeb například v Rakousku, kde každá spolková země má své financování sociálních služeb, čímž je úroveň jednotlivých služeb mezi zeměmi velmi rozdílná. Dochází dokonce k „sociální emigraci“ mezi jednotlivými spolkovými zeměmi. ČR by se neměla dopustit stejných chyb. Proto je nezbytné nejprve stanovit standardy sítě sociálních služeb.

Navrhované prodloužení dosavadního systému financování do konce roku 2013 má za cíl vytvořit alespoň minimální časový prostor pro ustálení struktury sociálních služeb v rámci jednotlivých krajů a připravit je tak na jejich nové kompetence. Snahou návrhu zákona je zabránit disproporčnímu vývoji sociálních služeb na krajské úrovni, které by mohlo nabýt až charakteru samostatných sociálních systémů s velmi různou úrovní péče v závislosti na míře pozornosti, která je sociálním službám v tom kterém kraji věnována. Současně má také zajistit, aby se kraje nedostaly do problémů s evropským právem a do těžko řešitelné situace, která by mohla vyvolat výrazné negativní reakce.

Soulad návrhu zákona s ústavním pořádkem a s mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy ČR

Navrhovaná zákonná úprava není v rozporu s ústavním pořádkem, s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, ani s právem Evropské unie.

Předpokládaný hospodářský a finanční dosah návrhu zákona na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Navrhovaná novela zákona nemá žádný přímý dopad do výše příjmů a výdajů státního rozpočtu ani rozpočtů krajů a obcí.

Zvláštní část

K čl. I

V § 101 odst. 8 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, se pouze prodlužuje doba, do níž se postupuje podle dosud uplatňovaných pravidel pro financování sociálních služeb, obsažených v ustanoveních § 101 odst. 1 až 7 tohoto zákona.

Podle ustanovení § 101 odst. 1 až 7 se má postupovat do 31. prosince 2011, novela navrhuje posun této doby o 2 roky, tj. do 31. prosince 2013.

K čl. II

Vzhledem k legislativním lhůtám a k potřebě schválení zákona ještě před přechodem na nový systém financování sociálních služeb, tedy ještě v průběhu roku 2011, se navrhuje účinnost zákona dnem jeho vyhlášení.

V Praze dne 16. března 2011

**Platné znění měněného ustanovení zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách,
ve znění pozdějších předpisů, s vyznačením navrhovaných změn**

**ČÁST ŠESTÁ
FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB
§ 101**

(1) Dotace ze státního rozpočtu se poskytuje na zajištění poskytování sociálních služeb poskytovatelům sociálních služeb, kteří jsou zapsáni v registru.

(2) Dotace se poskytuje k financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním sociálních služeb v souladu se zpracovaným střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb.

(3) Dotace ze státního rozpočtu podle odstavců 1 a 2 je poskytována prostřednictvím rozpočtu kraje. Činnost krajů podle věty první je činností vykonávanou v přenesené působnosti.

(4) Žádost o poskytnutí dotace na příslušné následující rozpočtové období předkládá krajský úřad ministerstvu. Žádost obsahuje zejména

- a) název kraje, jeho sídlo, identifikační číslo a číslo účtu,
- b) zpracovaný střednědobý plán rozvoje sociálních služeb, který obsahuje ekonomickou analýzu v plánu identifikovaných potřeb a způsob jejich finančního zajištění,
- c) výši požadavku na dotaci.

(5) Výše dotace v úhrnu za jednotlivé kraje se stanoví na základě

- a) celkového ročního objemu finančních prostředků rozpočtovaných v závazném ukazateli pro příslušný rozpočtový rok,
- b) zpracovaného střednědobého plánu rozvoje služeb kraje,
- c) počtu vyplacených příspěvků a jejich finančního objemu,
- d) počtu poskytovatelů sociálních služeb, kteří jsou zapsáni v registru, a jejich kapacit,
- e) kapacit sociálních služeb poskytovaných ve zdravotnických zařízeních ústavní péče.

(6) Krajské úřady se podílejí na finanční kontrole využití dotací poskytnutých podle odstavců 1 až 5, vykonávané podle zvláštního právního předpisu³⁶⁾.

(7) Prováděcí právní předpis stanoví bližší podmínky pro stanovení výše dotace, účelu dotace, členění dotace a způsobu poskytování dotace.

(8) Podle ustanovení odstavců 1 až 7 se postupuje do 31. prosince ~~2011~~ **2013**.